

Základní škola a Mateřská škola Tatenice
Tatenice 149
Tatenice, 561 31

Program proti šikanování

dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 22294/2013-1 a Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních z r. 2016

Zpracoval: Mgr. Michal Oblouk, školní metodik
prevence

Výchovná poradkyně: PhDr. Jana Žáková

Projednáno v pedagogické radě: 25. 8. 2022

Účinnosti nabývá: 1. 9. 2022

Odpovědná osoba: Mgr. Martin Joza, ředitel školy

Program proti šikanování je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále ověřován, upravován a doplňován.

Program je zpracován v souladu s metodickým pokynem MŠMT č.j. 22294/2013-1 „Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních“ a Metodickým pokynem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních z r. 2016. Je nedílnou součástí Školního preventivního programu.

Program proti šikanování popisuje systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Šikana je jev, který doprovází společnou výchovně vzdělávací činnost. Může se vyskytnout i na naší škole. Chceme být připraveni a snažíme se vytvářet prostředí důvěry, které výskyt šikany minimalizuje. Tento školní program proti šikaně je otevřený a lze jej doplnit o zkušenosti žáků, rodičů a pracovníků školy.

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoli forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitel školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele.

Školní program proti šikanování je nejúčinnějším způsobem, jak ochránit děti před šikanou. Zahrnuje v sobě metody řešení a další opatření zaměřená přímo na nápravu šikanování. Předpokladem jeho fungování je dobrá všeobecná prevence rizikového chování ve škole. Základem prevence šikanování stejně jako ostatního rizikového chování je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- *výuka a podpora vzájemné úcty a tolerance*
- *podpora rozvoje empatie, spolupráce a sociálních vztahů*
- *vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy*
- *rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince*

CÍLE PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Krátkodobé cíle

- *poskytovat žákům dostatečné množství informací týkající se šikany*
- *definovat šikanu a její definici začlenit do školního řádu, hovořit o rozdílu mezi škádlením a šikanováním*
- *diagnostikování výskytu šikany na škole formou dotazníkového šetření*
- *složení užšího realizačního týmu – třídní učitel/ka, školní metodik prevence, výchovná poradkyně, ředitel školy*
- *vytipování rizikových míst a jejich sledování – šatny, WC, chodby, školní třídy během přestávky atd.*

Dlouhodobé cíle

- *vytváření pozitivní atmosféry ve škole*

- vzájemná komunikace a informovanost mezi pedagogy – při pravidelných poradách se informovat o tom, čeho si kdo všiml, na koho je třeba dávat pozor atd.
- zvýšení vnímavosti vůči změnám v žákovských kolektivech - jakmile si někdo z pedagogů všimne nezdravého chování, příznaků nezdravých vztahů a nevhodného chování vůči některému z žáků, neprodleně to nahlásí třídnímu učiteli/třídní učitelce a řediteli školy
- nastavení vstřícných vztahů mezi žáky a učiteli, žáky navzájem a mezi učiteli navzájem
- dlouhodobé vzdělávání celého učitelského sboru
- zahrnovat témata šikany do výuky jednotlivých předmětů
- práce s třídními kolektivy – plně v kompetenci třídních učitelů/třídních učitelek, kteří si zvolí vhodné a odpovídající organizační formy

Odpovědnost za plnění programu

- na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci
- koordinace programu je v kompetenci školního metodika prevence
- za realizaci a hodnocení je odpovědný ředitel školy
- program je neustále obohacován, doplňován a přizpůsobován aktuálním požadavkům konkrétní situace, konkrétní jeho součásti jsou analyzovány a hodnoceny
- všichni pedagogičtí pracovníci cítí potřebu řešit otázky šikany a šikanu považují za nepřijatelnou

Výchovná poradkyně

Úzce spolupracuje s metodikem prevence, v případě odhalení šikanování navrhuje opatření, vede individuální konzultace s dětmi, se zákonnými zástupci, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci. Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti.

Školní metodik prevence

Spoluvytváří Program proti šikanování, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje se specializovanými institucemi a organizacemi, zejména s PPP. Předává informace týkající se diagnostiky a řešení šikany. Zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného chování a šikanování. Koordinuje činnost při tvorbě krizového plánu. Zpracuje přehled specializovaných institucí včetně kontaktu, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany. Vytváří systém aktivit školy v oblasti prevence šikanování a násilí.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Třídní učitelé/učitelky se podílí se na odhalování šikany a vyšetřování počáteční šikany. Třídní učitel/ka je v kontaktu se zákonnými zástupci žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace. Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Seznámí se s charakteristikou šikanování a

projevy šikanování. Zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáku v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytváří podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Předchází šikanování mezi žáky, projevy šikanování neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc. Zajišťují dodržování školního řádu, kde budou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení. Dodržují v souladu s pracovním řádem dohled nad žáky, zaměří se na prostory, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Mají-li podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracují se školním metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informují ředitele školy. Vytváří dobré vztahy uvnitř třídního kolektivu, zabývají se vztahy v třídním kolektivu. Zajistí, aby žáci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní kolektiv. Zajistí, aby s krizovým plánem byli vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci a jejich zákonní zástupci.

Ředitel školy

Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod. Je odpovědný za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí. Zajistí vzdělávání pedagogů v akreditovaných kurzech k problematice šikanování. Zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky. Zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování. Podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky a učiteli. Zajistí vzdělávání školního metodika prevence. Ve školním řádu jasně stanoví pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení. Zpracuje do klasifikačního řádu výchovná opatření pro potrestání agresorů: napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování. Zajistí spolupráci se specializovanými institucemi, se kterými bude škola spolupracovat v případě zjištění šikany. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany, informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany.

Vymezení základních pojmů

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí (agrese), která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se setkáváme ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných stádiích více či méně vyskytuje téměř v každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost.

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a

obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování. Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery. Šikanou tedy není jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt, byť s převahou jedné strany, a vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci X pedagog se obrací.

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností nebo nadání, jazyková/komunikační bariéra, socio-ekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod.

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy) nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, formy šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí a zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany.

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany podle typu agrese – typu nebo prostředku týrání patří:

- *fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)*

- *verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana)*
- *smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)*

Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení, zejména pokročilé šikany, brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodu je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Přímé varovné signály šikanování

- *posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet*
- *kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem*
- *nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil*
- *příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem*
- *skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků*
- *nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich*
 - *honění, strkání, šťouchání, rány, kopání*
- *rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout*
- *žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděností, odmouváním učitelům apod.*

Nepřímé varovné signály šikanování

- *žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády*
- *při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními*
 - *při přestávkách vyhledává blízkost učitelů*
 - *má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený*
 - *působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči*
 - *stává se uzavřeným*
 - *jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje*
 - *jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené*
 - *zašpiněný nebo poškozený oděv, stále postrádá nějaké své věci*
- *odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy*

- *mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy*
- *začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole*
- *odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit*

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- *za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi*
- *dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.*
 - *dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem*
- *nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo školu rádo), dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach*
 - *ztráta chuti k jídlu*
- *dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem*
- *dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)*
 - *usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. „Nechte mě!“*
 - *dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně*
 - *dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad*
 - *zmínky o možné sebevraždě*
 - *odmítá svěřit se s tím, co ho trápí*
- *dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze*
 - *dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí*
- *dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje zlobu vůči rodičům*
- *dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, ráno zvrací, snaží se zůstat doma*
- *své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)*
 - *dítě se vyhýbá docházce do školy*
 - *dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku*

Kdo šikanuje – agresoři

Za hlavní hnací motory konání agresorů lze považovat dva hlavní motivy – krutost a skvělý pocit z utrpení a ponížení druhého a touhu po moci. K těmto dvěma základním motivům se přidávají další - touha být středem pozornosti, vykonat „něco velkého“, zabít nudu, žárlivost na přízeň učitelů, závist. Agresorům v jejich jednání jde pouze o sebe samé a jsou naprosto neteční k tomu, co způsobují druhým lidem. Pro své nemorální chování nacházejí vždy přijatelné vysvětlení. Zpočátku je zdůvodňují jako legraci, později, s přitvrzováním šikany, potřebují ubránit své sebepojetí a odvrátit velkou úzkost z možnosti rozvrácení obrazu o sobě samém tím, že své chování racionalizují (oběť je provokovala, může si za to sama) nebo své vlastní agresivní pohnutky připisují oběti, svalují na ni vinu – s pláčem tvrdí, že je oběť bila a týrala. Jak osobní charakteristiky, tak bezprostřední motivy agresorů zůstávají často pozorovateli skryty a vnější obraz agresora může mást. Nemusí jít totiž pouze o hrubého, impulzivního žáka s narušeným vztahem k autoritě, jež šikanuje tvrdě a nelítostně (první typ), ale také o žáka velmi slušného, kultivovaného, vnitřně však sevřeného a zvýšeně úzkostného, jehož násilí je cílené a rafinované, často bez přítomnosti svědků (druhý typ). Asi nejvíce matoucí je třetí typ agresora – většinou optimistický, často oblíbený a vlivný žák s velkou sebedůvěrou, který šikanuje pro pobavení sebe i ostatních.

1. typ - *Hrubý, primitivní, impulzivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy, narušeným vztahem k autoritě, někdy zapojený do gangu páchajících trestnou činností. Šikanuje masivně, tvrdě a nelítostně, vyžaduje absolutní poslušnost, používá šikanování cíleně k zastrahování ostatních. Častý výskyt agrese a brutality rodičů - jako by agresori násilí vraceli nebo ho napodobovali.*

2. typ - *Velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu. Násilí a mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků. Časté uplatňování důsledného a náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.*

3. typ - *„Srandista“, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený a vlivný. Šikanuje pro pobavení sebe i ostatních. Patrná snaha zdůraznit „humorné“ a „zábavné“ stránky.*

Kdo je šikanován – oběti

Kritéria pro výběr oběti jsou velmi rozmanitá. Někdy není důležité, jaká oběť vlastně je, výběr je naprosto nahodilý. Při troše smůly se obětí může stát kterékoliv dítě. Přesto na školách existují „typické“ oběti, které jsou opakovaně šikanovány. Jsou to děti, které neumějí skrývat svůj strach a využívat strachu druhých a svým „slabým“ způsobem reagují v zátěžových situacích - ztrácejí hlavu, propadají panice, výčitkám svědomí apod. V žádném případě to nejsou defektní jedinci, jsou pouze nejslabší ze slabých. To znamená, že vůbec neumějí skrývat strach a využívat strachu druhých. Nejsilnějším „magnetem“ chronicky šikanovaných obětí je jejich příliš viditelná bojácnost a zranitelnost, které bývají v důsledku předcházejících zkušeností z vymývání mozku vystupňovány do krajnosti. V tomto smyslu žáci, kteří jakoby přitahují násilí, nemusejí být vždycky fyzicky slabí, nemusejí mít tělesný handicap. Zpravidla však bývají méně zdatní než agresori. Někdy se stane obětí chlapec, který by mohl skály lámat, ale psychicky je zcela bezbranný. Jakýkoliv náznak agrese a měření sil ho viditelně vystraší. Od začátku se nedokáže vzepřít ústrkům. Přitom jeho chování k

dospělým se nemusí jevit jako bojácné. Je třeba snaživé až vtíravé, někdy i halasné a může u pedagogů vyvolávat nevoli a někdy i nepřiměřenou přísnost. Existují charakteristiky, které riziko, že bude někdo šikanován, zvyšují - tělesný handicap, psychické znevýhodnění, hyperaktivita, specifické poruchy učení, odlišnost od skupinové „normy“ – rasová odlišnost, premiant třídy, nízký socioekonomický status rodičů apod.

Stádia šikanování

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor se dělají „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi „otloukánka“. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nevhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

1) Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2) Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

3) Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šikovníci „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nevhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

4) Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „bud' jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

5) Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Podle vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školních zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním. Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

1. Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
2. Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. Situace ohrožení dítěte přitom musí trvat po takovou dobu nebo nabývat takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte nebo může být příčinou nepříznivého vývoje dítěte. OSPOD vstupuje do řešení těchto případů agresivního chování dítěte ve škole, v nichž jsou tyto projevy pouze sekundárním důsledkem nepříznivé sociální situace dítěte a jeho rodiny a v nichž je třeba dítěti a jeho rodině zprostředkovat a zajistit odpovídající pomoc a podporu prostřednictvím nástrojů sociální práce.
3. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

Protiprávní jednání s prvky šikany může být kvalifikováno jako přestupek dle zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Nejčastěji se bude jednat o přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 odst. 1 zákona o přestupcích (např. ublížení na cti, vyhrožování újmou na zdraví atd.). Za přestupek je odpovědná osoba starší 15 let. Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů (trestní zákoník), může šikánování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění. Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Trestné činy páchané při šikánování

Nebezpečné pronásledování (stalking) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocituje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých

Účast na sebevraždě – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě

Porušení tajemství dopravovaných zpráv – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu

Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí - např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti

Pomluva – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť

Vydírání - útočník nutí svou oběť násilím nebo pod pohrůzkou násilí či jiné těžké újmy k tomu, aby něco konala, opominula nebo strpěla

Loupež – útočník užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí k tomu, aby se zmocnil cizí věci (násilné vymáhání např. peněz nebo stravenek na oběd, osobních věcí apod.)

Omezování osobní svobody – útočník oběti bez oprávnění brání užívat osobní svobodu (např. opakované zamykání na záchodě apod.)

Ublížení na zdraví – důsledkem šikany je ublížení na zdraví oběti, a to buď ublížení lehké, nebo i těžšího stupně

Krádež – útočník oběti okrádá o jejich věci

Poškozování cizí věci – útočník úmyslně zničí nebo poškodí věc náležející oběti

Útisk – jedná se o situaci, kdy útočník již bezprostředně nenapadá svou oběť, ale využívá toho, že oběť sama se ho v důsledku dřívějšího jednání bojí, např. žák dává spolužákovi bez protestů svou svačinu, protože se ho bojí

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů a šíření toxikomanie – šikana může spočívat např. v nucení slabšího spolužáka k užití drogy (nebuď srab a dej si, jinak tě zmlátíme)

Znásilnění – násilné donucení (stačí i pohrůžka bezprostředního násilí) k pohlavnímu styku (i homosexuálnímu)

Pohlavní zneužívání – soulož s osobou mladší patnácti let, případně jiné pohlavní zneužití takové osoby (zdánlivě nevinné osahávání děvčat spolužáky může být pro oběť značně traumatizující a může být posouzeno jako tento trestný čin)

Svádění k pohlavnímu styku – útočník nabízí oběti úplatu nebo nějakou výhodu za pohlavní styk, v daném případě se nechová vysloveně agresivně, ale zneužije např. sníženého intelektu své oběti (když se přede mnou svlíkneš, dám ti dvacku)

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu. V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování.

Bezpečné prostředí ve škole

Škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany. Je důležité, aby škola tyto hodnoty jasně komunikovala směrem dovnitř školy i vně a zřetelně je hájila a prosazovala. Je důležité, aby se na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany podílela celá škola. Stěžejní roli a zodpovědnost za tuto oblast nese ředitel školy, jeho role a aktivní přístup k problematice předcházení a řešení šikany je nenahraditelná. Vedení školy pověří alespoň jednu osobu z řad pedagogických pracovníků specifickými otázkami v prevenci a řešení šikany, která se bude v tématu pravidelně vzdělávat (školní metodik prevence, výchovná poradkyně). Tato pověřená osoba by měla disponovat kompetencemi zejména k šetření a řešení počáteční šikany a vyhodnocování potřeb školy ve vztahu k pokročilé šikaně. Škola nastaví konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu, která budou specificky vztažená také k projevům šikany (bude jasné, jaké chování je považováno za dehonestující a ohrožující a jak bude sankcionováno). Součástí školního řádu by měla být pravidla pro používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v prostoru školy). Škola nastaví důsledky za porušení pravidel u žáků, přičemž je důležité, aby uměla rozlišovat závažnost porušení. Pedagogové a ostatní zaměstnanci školy znají své pravomoci a aplikují pravidla chování a důsledky za nedodržení jednotně a konzistentně pro všechny žáky. Ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, která nenahrazují ani nezdvoují školní řád. Ideální je, pokud se na tvorbě třídních pravidel a na reflexi jejich dodržování podílejí spolu s pedagogem (nejlépe třídním učitelem) do značné míry samotní žáci. Škola usiluje o včasné odhalení šikany a za tímto účelem má nastavený funkční systém vzájemné komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě. Současně má škola nastaven pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany a využívá k němu adekvátní nástroje. Škola zajistí informovanost všech svých členů o tom, co je a co není šikanování, jak se zachovat ve chvíli, kdy je žák nebo pedagog ohrožován agresory, a kam se může obrátit o pomoc. Žáci, pedagogové i rodiče jsou srozumitelnou formou informováni o tom, na koho se mají obrátit a jak a komu je možné si stěžovat, pokud nejsou spokojeni s postupem pedagoga nebo školy. Škola kontinuálně realizuje specifickou primární prevenci rizikového chování (včetně šikany) – školní preventivní program. Součástí tohoto programu školy je také školní program proti

šikanování. Škola má popsány postupy řešení krizových situací pro případ, že situace šikany nastala - krizový plán. Na základě svých zkušeností škola tyto plány pravidelně vyhodnocuje a upravuje. Škola zajišťuje podporu a rozvoj pedagogů v podobě dalšího vzdělávání. Plán dalšího vzdělávání pedagogů zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (školního metodika prevence). Škola zajišťuje pravidelnou realizaci třídnických hodin, které by měly žákům poskytnout bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole. Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu a navazuje s ní spolupráci (PPP, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče a neziskové organizace, OSPOD, krizové centrum, zdravotnická zařízení).

Minimální požadavky na školu pro řešení šikany

Aby škola mohla účinně a bezpečně zastavit již existující šikanování, měla by plnit tyto požadavky:

- ředitel školy je orientován v metodice, organizaci a právní problematice šikanování
- škola má vyškoleného alespoň jednoho odborníka pro koordinaci a následně i pro řešení šikany - pracovník pověřený řešením umí kvalifikovaně odhadnout stadium a formu šikany a rozhodnout, zda řešení zvládne škola sama nebo zda si povolá odborníka
- škola spolupracuje s PPP, SVP a dalšími organizacemi a institucemi při řešení pokročilých a neobvyklých šikan, které sama nezvládne
- škola aktivně spolupracuje s rodiči na ochraně dětí a žáků před šikanou - vhodný způsob je seznámení rodičů s nekompromisním bojem školy proti šikanování, například na webových stránkách, na třídních schůzkách, prostřednictvím konzultačních hodin nebo na jednání školské rady
- škola má ve školním řádu zakomponován kategorický zákaz chování mající charakter šikanování a opatření, která se váží k tomuto závažnému porušení školního řádu, zpracovaná pravidla používání informačních a komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů - součástí tohoto textu je i stanovení kázeňských opatření při nedodržování těchto pravidel
- ředitel školy zajistí v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky ve škole před vyučováním a o přestávkách, na vytipovaných rizikových místech v prostorách školy
- škola má zpracovaný plán dalšího vzdělávání pedagogů, zejména školního metodika prevence, a třídních učitelů/učitelek v prevenci šikanování

Společný postup řešení při výskytu šikany ve škole

Školní metodik prevence na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama nebo si povolá odborníka/specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem

zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

A. První (alarmující) kroky pomoci

- *zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany*
- *bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí*

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

- *zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy*
- *zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi*
- *pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)*
- *oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům*

C. Vyšetřování

- *rozhovor s obětí a informátory*
- *nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků*
- *individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky*
- *rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)*

D. Léčba

- *metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny*

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- *výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy)*
- *snížení známky z chování*

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- škola umožní agresorovi individuální výchovný plán

Doporučuje se dále pracovat s agresorem i s obětí šikany. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů. Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina či menšina).

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence a výchovné poradkyně s dalšími institucemi a orgány:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách)
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence

Při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) je nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby. Využívá se tzv. informovaný souhlas. Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi.

Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy oznámí tuto skutečnost Policii ČR. Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

Krizový plán a postupy řešení šikanování

Postup pedagogického pracovníka

1. *Informují-li zákonní zástupci pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje se školním metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.*
2. *Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje se školním metodikem prevence a výchovnou poradkyní, informuje ředitele školy.*
3. *V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.*
4. *Vždy informuje zákonného zástupce o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.*
5. *Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.*

Postup ředitele školy

1. *Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, zákonný zástupce, žák).*
2. *Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.*
3. *V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jejích pokynů.*
4. *Zajistí informování dotčených zákonných zástupců o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.*
5. *V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.*
6. *V mimořádných případech doporučí zákonným zástupcům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.*
7. *V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.*
8. *Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR.*
9. *Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.*
10. *Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.*

Postup zákonných zástupců při podezření na šikanování

- 1. Zákonní zástupci informují o podezření na šikanování třídního učitele, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.*
- 2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně školního metodika prevence či výchovné poradkyně, obrátí se zákonní zástupci s informací na ředitele školy.*
- 3. V případech prokazatelných projevů šikany se zákonní zástupci přímo obrátí s informací na ředitele školy.*
- 4. Jsou-li zákonní zástupci přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České školní inspekci.*

Naše cíle

- 1. snaha vytvořit prostředí omezující vznik šikany*
- 2. být ve střehu a odhalit počínající šikanu dříve, než se plně rozvine*
- 3. vhodnými prostředky zamezit jejímu dalšímu trvání - každý případ vyžaduje specifické řešení*

Prevence

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Důležitá je pravidelná a důsledná kontrola ze strany všech vyučujících. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření. Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (především prvouka, občanská výchova, výchova ke zdraví, informatika - kyberšikana). Učitelé se soustřeďují na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy (vyzvedávají i dílčí úspěchy slabších žáků, kteří se mohou stát terčem šikany, vyzvedávají příklady slušného chování a vzájemné pomoci, motivují ostatní, aby se takové chování stalo normou apod.).

S třídními kolektivy se pracuje na rozvoji pozitivních mezilidských vztahů. Za jejich rozvoj odpovídají především třídní učitelé/učitelky, kteří dle možností a konkrétní situace ve třídách najdou odpovídající organizační formy (třídnické hodiny, výuka v jednotlivých předmětech, exkurze, výlety, projektové dny). Žáci mohou využít schránku důvěry.

ZŠ provádí prevenci o přestávkách (dohled ve třídách, na chodbách) a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina). Žáci i rodiče mají možnost využívat konzultace u výchovné poradkyně nebo školního metodika prevence.

Ochranný režim je zajištěn a garantován školním řádem. Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání. Žáci jsou v dané oblasti poučeni třídními učiteli/učitelkami. Pedagogičtí pracovníci provádějí účinný dozor.

Informovanost pedagogických pracovníků o systému úkolů v oblasti prevence šikanování je zajišťováno prostřednictvím plánu práce školy, školního řádu, informací ředitele školy o jednotlivých případech šikany na škole a postup při jejich řešení, Školního preventivního programu a Programu proti šikanování ve škole.

Rodiče jsou seznámeni se základními dokumenty formou webových stránek. Jakékoliv podezření na šikanu svého dítěte hlásí třídnímu učiteli, vedení školy, výchovné poradkyni nebo školnímu metodikovi prevence. Kontakty jsou uvedeny na webových stránkách školy. Spolupráce se odvíjí i se zástupci rodičů ve školské radě. Rodičům jsou umožněny pravidelné schůzky a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Škola spolupracuje i s jinými organizacemi, zvláště s PPP, Policií ČR nebo OSPOD.

Do prevence proti šikaně jsou zapojeni všichni pracovníci školy. Informace si mezi sebou předávají na pedagogických radách i formou individuálního pohovoru. Předávání informací probíhá pravidelně na poradách, průběžně (kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned to sdělí třídnímu učiteli, výchovné poradkyni, školnímu metodikovi prevence nebo vedení ZŠ) nebo pomocí webových stránek ZŠ.

ZŠ má vytvořen Krizový plán pro řešení šikany. Tento plán je pro všechny pracovníky ZŠ závazný. Šetření šikany vždy provádí školní metodik prevence ve spolupráci s užším týmem, který tvoří výchovná poradkyně, třídní učitel/ka a ředitel školy. Vyhodnocování programu probíhá průběžně na čtvrtletních poradách, celkové hodnocení se provádí 1x ročně na konci školního roku.

Odpovědnost rodičů a komunikace školy s rodiči

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

Škola by měla hned na začátku školního roku informovat rodiče o programu proti šikanování. Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte, nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako

stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo nebo že se jednalo jenom o šikádlení. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat vymluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit. Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena. Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Někdy je užitečné připravit rodiče oběti i na třídní schůzku, kde bude podána informace o řešení šikany. Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomný školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

KRIZOVÝ SCÉNÁŘ PRO POČÁTEČNÍ STADIA ŠIKANY

Zdroje informací - sdělení rodičů, vlastní pozorování, poznatky od vyučujících nebo žáků

1) odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany

Velmi důležité je určit, zda daný problém vyřešíme v rámci školy nebo požádáme o pomoc odborníka zvenčí (v případech pokročilého stadia už tato problematika patří odborníkům). Pro odhad závažnosti máme 4 kritéria - způsob chování a vypovídání obětí a svědků, závažnost a četnost agresivních projevů, jak dlouho šikanování trvá, počet agresorů a obětí.

2) rozhovor s informátory a obětí

Provádí školní metodik prevence, popř. výchovná poradkyně. Jakoukoliv informaci nezpochybňovat, ale prověřit a vše si zaznamenat. Nereagovat obranně, nebagatelizovat. Chránit zdroj a obsah informací. Důležité je, aby nás oběť vnímala jako oporu a cítila od nás možnou pomoc. My musíme trpělivě naslouchat a vcítit se do situace oběti. Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní spolužáci nevěděli (s obětí je nutné hovořit jiný den než s agresory). Důležité je domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme a naznačit příští kroky.

3) nalezení vhodných svědků

Žáci, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní nebo ji alespoň neodmítají. Nevybíráme si podle svých sympatií. Rozhovor se svědky vést jednotlivě mezi čtyřma očima, aby o nich nevěděli ostatní žáci.

4) individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

Rozhovory zorganizovat tak, aby o nich druzí nevěděli. Závažnou chybou vedoucí k ohrožení vyšetřování je společné vyšetřování svědků a agresorů. Za zásadní chybu je považována konfrontace oběti a agresora.

5) ochrana oběti

Zvýšená pozornost ve školním klimatu třídním učitelem/učitelkou, zvýšený dohled, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte ze školy. Po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma. Lze doporučit rodičům odborníka z PPP nebo jiné instituce zabývající se touto problematikou.

6) rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Poslední krok ve vyšetřování. Dokud nemáme shromážděné důkazy, nemá smysl s agresorem mluvit. Vše zapře a podezření vyvrátí nebo zpochybní. Hlavně však dostane echo, že někdo žaloval. Rozhovor má v první řadě agresora okamžitě zastavit a ochránit oběť. Většinou se dá použít princip „přitlačení ke zdi“. Např. ho upozorníme, že při jakémkoli násnaku šikanování bude jeho potrestání přísnější, případně to bude ohlášeno policii apod. Zároveň zdůrazníme, že k jeho snaze napravit situaci bude přihlédnuto při řešení jeho chování.

7) jednání výchovné komise

Vedení školy, školní metodik prevence, výchovná poradkyně, třídní učitel/ka, rodiče žáka, případně odborník z PPP. Orientační posloupnost vedení jednání:

- a) *Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole písemnou formou a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být časová prodleva.*
- b) *Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora).*
- c) *Postupné vyjádření všech pedagogů – jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování.*
- d) *Vyjádření žáka.*
- e) *Vyjádření zákonných zástupců – možná navrhovaná řešení ze strany rodičů, možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou.*
- f) *Rozhodování komise za zavřenými dveřmi.*
- g) *Seznámení rodičů a žáka se závěrem komise – konkrétní možná řešení – seznamuje vedení školy. Domluva na časovém horizontu z hlediska nápravy chování agresora, zpětná kontrola, zda se situace uklidnila. Upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou.*
- h) *Provedení zápisu z jednání, který obsahuje závěr, podpisy všech zúčastněných osob a souhlas rodičů, že byli s celou záležitostí seznámeni a s navrhovanými řešeními souhlasí.*

8) rozhovor se zákonnými zástupci oběti

U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. Sejit se v jiný den, než jsou výchovné komise. Sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci postupovali (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce). Časový horizont pro sledování situace (po týdně, 14 dnech).

9) práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy přede všemi žáky ve třídě. Výsledky šetření šikany, včetně potrestání agresorů je nutné oznámit před celou třídou. Děti musí vědět, že ve škole šikana nebude trpěna. Jestliže děti (přihlízející většina) neuvidí, že my jsme zásadně proti takovému jednání, začnou ho považovat za normální. Ozdravení třídy – dlouhodobý proces. Nastavení nových funkčních pravidel, třídu neustále sledovat. Třídní učitel/ka a školní metodik prevence informují všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly). Jednotnost a důslednost pedagogického sboru. Při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat instituce zabývající se touto problematikou.

Ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

Empirické zkušenosti potvrzují, že trápení se šikanou mají děti už v mateřské škole. Vyskytují se tam prvky šikany a spíše zárodečná stadia tohoto destruktivního fenoménu. Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

Minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou platí i zde. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí vhodný způsob nápravy. Lze uvažovat podle situace o několika metodách, které je dobré společně kombinovat:

- a) *Rozhovor s dítětem, které ubližuje. Využijeme opatření, která v MŠ fungují. Například srozumitelně sdělíme dítěti, že porušilo stanovená pravidla. Samozřejmě, jakmile je to možné, oceníme jeho zlepšení.*
- b) *Zavedení ochranného režimu oběti. V počátku pro jistotu nastavíme přísnější dozor. V některých komplikovanějších případech oběť a útočníka v rámci možností od sebe oddělíme. Není vhodné konfrontovat agresora s obětí.*
- c) *Práce se skupinou. Praktikujeme činnosti, v nichž děti získávají žádoucí vzory chování a zároveň se mohou „dotknout“ pocitů toho, komu je ubližováno - komunitní činnosti, prosociální činnosti podporující spolupráci dětí, využití zkušeností dětí, řešení problémových situací, vlastní hodnocení dětmi, využití literárních textů, příklady ze života apod. Vhodné jsou činnosti podporující spolupráci, při nichž nejsou vítězové a poražení. Využít se dají rovněž pohádky či příběhy a jejich dramatizace.*
- d) *Rozhovor s rodiči útočníka i rodiči oběti (ne konfrontace). Mluvíme s nimi až tehdy, když je situace zmapovaná. Důležitá je maximální snaha získat je pro spolupráci. Nejbezpečnější je, když rozhovor provede pracovník MŠ. Rozhovor rodičů oběti s rodiči agresora je velmi rizikový.*
- e) *Spolupráce s PPP*
- f) *Vyhodnocení*
- g) *Přijetí dalšího opatření v režimu MŠ, doplnění do tematických plánů ve třídách*

Postup při výskytu šikany na mateřské škole:

- *zmapování situace, zjištění odlišností v chování dětí*
- *odborné a bezpečné určení a rozkrytí šikany, informace vedoucí učitelce a ostatním učitelkám, domluva společného řešení*
 - *volba vhodného způsobu nápravy*

Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí. Neměla by proto být v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel.

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činně zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni. Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (bossing), kolegů (mobbing), podřízených kolegů (staffing) nebo šikana ze strany zákonných zástupců patří do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pravděpodobnost výskytu šikany zaměřené na učitele snižuje:

1. Prevence stojí na celoškolském přístupu, který akcentuje dobré sociální klima, připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci, pokud k výskytu dojde. Uvědomění si rizika a jeho deklarace může významně snížit rozvoj šikany.
2. Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
3. Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.
4. Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě, na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly v chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou, usměrňuje řešení na individuální konzultaci, vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
5. Pedagog posiluje zapojení žáků do výuky, dává jim na výběr, činí úkoly a výuku pro žáky zajímavými, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků, jeho výklad a očekávání jsou pro žáky srozumitelné, odpovídají obtížnosti, kterou mohou zvládnout.
6. Očekává úspěch u všech žáků a podporuje je, dává žákům zpětnou vazbu k tomu, co udělali dobře, staví na silných stránkách žáků.
7. Nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou, při hodnocení žáka zachovává jeho důstojnost.
8. Všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
9. Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm, případně s vedením školy.
10. Všímá si prosociálního a kooperativního chování žáků a oceňuje je, podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák cítí přijatý.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele

Je důležité respektovat tyto zásady:

1. Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
2. Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
3. V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě, vyžaduje-li to situace.

4. Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechutí k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
5. Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
6. Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
7. Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
8. V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Prevence ve třídnických hodinách

- *dlouhodobý plán práce se třídou*
- *podpora mezilidských vztahů – úcta, respekt*
- *stanovování a respektování limitů vlastních a cizích – rozvoj kázně a sebekázně*
 - *stanovení pravidel*
 - *zvládání konfliktních situací – způsob řešení*
 - *vztah k autoritě*
 - *schopnost sdělit, obhájit, respektovat, změnit názor, postoje*
- *rozvoj sebeúcty, rozvoj sociálních dovedností, posílení sociální odolnosti*
 - *výchova k humanismu*

Prevence ve výuce

- *postoje pedagogů – sebeúcta, profesní čest, sociální dovednosti, umění práce se skupinou, komunikační dovednosti*
 - *učitel – vzor*
- *využití témat předmětů k získání znalostí, dovedností a postojů*
 - *práva a povinnosti*
 - *sebehodnocení, sebepoznávání*
- *úspěch x neúspěch (všímat si dílčích úspěchů u méně úspěšných žáků; hledat příčiny neúspěchu)*
 - *řešení úkolů v týmu*
 - *motivace a pracovní morálka*
 - *prostor pro hodnocení učitele žáky*

- *zařazování témat k posílení prevence do výuky: charakteristika kamaráda, můj volný čas, moje rodina, osobnosti v dějinách, poučení z historie, týmová spolupráce, pomoc a povzbuzení slabšího, životní prostředí, příklady z říše zvířat, poznávání jiných kultur, cestování, tolerance, rodina, život*

Prevence ve školním životě mimo vyučování

- *výlety, exkurze, projektové dny, návštěvy divadla, kina, práce s dětmi v zájmových kroužcích*
- *zaměřit se na tvořivou atmosféru a minimalizovat chvíle, kdy se žáci začínají nudit*
 - *vytvořit splnitelné cíle, které skupina krok po kroku dokáže plnit*
- *při společných akcích respektovat a dodržovat společně předem připravená pravidla - řídit se jimi jak žáci, tak i učitelé, rozdělení žáků do menších skupin – každý odpovídá za každého, problémové žáky rozdělit do ostatních skupin tak, aby se k sobě nedostali potencionální agresori a oběti, rizikové typy pověřit drobným úkolem*
- *učitel je se skupinami v neustálém kontaktu - všímat si, zda žák nevyhledává častější přítomnost učitele*
 - *společné hodnocení chování skupiny*
 - *v problémových skupinách posílit pedagogický dozor*
 - *propojení aktivit školy s rodičovskou veřejností*

Spolupráce s rodiči

- *prohloubit spolupráci s rodiči, u ohrožených dětí častější spolupráce*
 - *Den otevřených dveří, Školská rada*
- *usnadnit rodičům kontakt na učitele – e-mail, konzultační hodiny, na schůzkách se domlouvat v dostatečném předstihu*
 - *beseda s odborníky z PPP*
- *seznámení rodičů s postupem školy v jednotlivých situacích (předem, podpis)*
 - *při řešení šikany volba adekvátního postupu, OSPOD*
 - *seznámení s postupem školy*
 - *seznámení se spoluprací s dalšími zařízeními*
- *vyhýbat se konfrontačním střetům rodičů oběti a agresora*
 - *nabídka odborné pomoci – specializovaná zařízení*

Důležité kontakty

pevná linka školy	+420 465 381 232
Mgr. Martin Joza - ředitel	+420 770 128 051
Mgr. Radomíra Divíšková - zástupce ředitele	+420 770 128 089
Mgr. Jana Kristková	+420 770 131 243
PhDr. Jana Žáková - výchovná poradkyně	+420 770 128 052
Mgr. Michal Oblouk - metodik prevence	+420 770 131 334
Mgr. Natálie Kráčmerová a Ing. Jan Skalický	+420 770 121 870
Mgr. Vladimíra Ficnarová a Mgr. Halyna Marešová	+420 770 121 871
Mgr. Jitka Jansová	+420 770 121 872
Mgr. Ivana Zatloukalová	+420 770 121 873
Helena Křivohlávková - školní družina	+420 770 131 264
Školní jídelna - odhlašování obědů	+420 602 409 837
Alois Man - školník	+420 773 754 798
Mateřská škola	+420 465 381 224

Školní metodik prevence - oblomi@zs.tatenice.cz

Výchovná poradkyně - zakoja@zs.tatenice.cz

Zástupkyně ředitele – divira@zs.tatenice.cz

Ředitel školy – skola@zs.tatenice.cz

SOCIÁLNÍ SÍŤ – KONTAKTY

viz příloha

Co byste určitě neměli přehlédnout v chování svého dítěte

Nenavštěvuje se s žádným spolužákem. Zdá se, že nemá kamarády.

Je smutné, nemluví o tom, co se děje ve škole.

Je nesoustředěné a bez zájmu. Dochází k prudkému zhoršení prospěchu.

Často si před odchodem do školy stěžuje na bolesti břicha nebo hlavy.

Chodí do školy nebo ze školy oklikami.

Přichází domů s potrhaným oblečením, poškozenými věcmi nebo bez nich.

Stále žádá o peníze, tvrdí, že je ztrácí nebo že musí ve škole stále něco platit.

Přichází domů hladové, i když mělo svačinu a koupený oběd.

Nedokáže uspokojivě vysvětlit různá zranění.

Odmítá chodit do školy, prosí, aby tam nemuselo.

Nečekaně se u něj objeví záškoláctví nebo časté návštěvy lékaře.

To všechno mohou být varovné signály! Naslouchejte svému dítěti, buďte mu oporou a v případě potřeby kontaktujte školu. Všímejte si změn v jeho chování. Mluvte s ním. 40% dětí se ve škole setkalo se šikanou. Nedopusťte, aby někdo ubližoval i tomu vašemu!

Informace pro žáky - šikanování

Nikdo nemá právo druhému ubližovat! Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál? Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto? Překonej strach a udělej následující:

- obrať se na učitele, kterému důvěřuješ (třídní učitel/ka, výchovná poradkyně, školní metodik prevence, ředitel školy) - může ti skutečně pomoci, bude ti věřit a neprozradí tě
- svěř se svým rodičům
- v případě, že nenajdeš odvahu říct to ani svým rodičům, zavolej na Linku bezpečí (bezplatně můžeš telefonovat z celé republiky) – tito lidé ti budou věřit, protože nejsi sám, komu se něco podobného děje

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepříjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nevšíkali si tě. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí). Šikanování je vážná věc a v řadě případů bývá trestným činem.